

Розділ VI

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ПРАВА

ПАШКОВСЬКИЙ М. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
в. о. завідувача кафедри міжнародного права та міжнародних відносин,
кандидат юридичних наук, доцент

УНІФІКАЦІЯ МАТЕРІАЛЬНОГО ТА ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА МІЖНАРОДНИХ КРИМІНАЛЬНИХ СУДІВ ТА ТРИБУНАЛІВ AD HOC

Міжнародне кримінальне право (особливо в частині міжнародного кримінального права *stricto sensu*) знаходиться на етапі бурхливого розвитку, що обумовлено діяльністю міжнародних кримінальних судів і трибуналів *ad hoc*.

Погоджуючись з висновками дослідників, що «міжнародні судові органи відіграють ключову роль у процесі фрагментації міжнародного права, а саме те, що через тлумачення змісту правових норм міжнародними судами відбувається фактична зміна цих норм на потребу певних держав та міжнародних організацій, наслідком чого стає створення напівізольованих міжнародно-правових режимів та конфлікт правозастосування між такими режимами» [1, с. 4], слід звернути увагу на те, що проліферація міжнародного кримінального судочинства має й позитивні риси, які пов'язуються з підвищенням ефективності міжнародного права через забезпечення його дієвого впливу на міжнародні правовідносини, зокрема у сфері міжнародного кримінального права, що в цілому справляє позитивний вплив на стан міжнародного правопорядку та зміцнення верховенства права.

Незважаючи на усі переваги Міжнародний кримінальний суд ще не став універсальним органом міжнародного кримінального судочинства, зокрема через неучасть у ньому найбільших держав світу, які одночасно є й членами Ради Безпеки ООН.

Тому на цьому етапі, альтернативним шляхом розвитку міжнародного кримінального судочинства залишається створення міжнародних кримінальних судів та трибуналів *ad hoc* (наразі стоїть питання про створення Міжнародного трибуналу для кримінального переслідування осіб, винних у катастрофі малайзійського літака «Боїнг» на Сході України, Спеціального суду для розгляду злочинів, вчинених під час

збройного конфлікту в Косово, Міжнародний трибунал для судового переслідування осіб, які вчиняють піратські дії). Слід враховувати і збільшення потенціалу т.зв. «інтернаціоналізованих» судів, тобто національних судових органів з міжнародним елементом. Перевагою останніх є «оперативність, ефективність, швидкість в прийнятті рішень, можливість врахування особливостей національної правової системи» [2], а наслідком широка конвергенція міжнародних і національно-правових норм у цій царині, ствердження верховенства права та примату міжнародного права, збільшення ефективності міжнародно-правових норм.

Тому одним із завдань розвитку міжнародних кримінальних судів і трибуналів є забезпечення уніфікації матеріального та процесуального права таких судів та трибуналів через створення уніфікованих Правил процедур і доказування і Складів злочинів, створення міжнародної Панелі голів таких трибуналів та судів, у завдання, яких входила б уніфікація підходів до тлумачення установчих актів таких судів/трибуналів та відповідних правил процедур і доказування, складів злочинів таких судів та трибуналів.

Інституційним прикладом може бути діяльність Великої палати Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ), компетенція якої поширюється на ситуації, коли справа порушує серйозне питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї або важливе питання загального значення (п. 2 ст. 43 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [3]). Участь у засіданнях Великої палати ЄСПЛ відповідно до п. 5 ст. 26 Конвенції Голови Суду, заступників Голови, голів секцій при вирішенні вказаних питань забезпечує взаємосприйняття практик як самої Великої палати так і комітетів, палат.

На першому етапі діяльність такої Панелі могла бути формалізована у формі періодичних (щорічних) зустрічей (конференцій) голів міжнародних кримінальних судів і трибуналів з фіксованим порядком денним та постійним секретаріатом. У завдання останнього має входити підготовка періодичного огляду і узагальнення практики міжнародних кримінальних судів і трибуналів, проведення опитування працівників таких судових органів (суддів та прокурорів, працівників секретаріатів), та періодичний огляд доктрини. Результатом проведення таких зустрічей може бути прийняття резолюцій з відповідними пропозиціями до Асамблеї МКС чи РБ ООН (у частині трибуналів *ad hoc*) чи інших органів, відповідальних за формування права таких судів і трибуналів. Але основний вплив на стан права відповідних судів і трибуналів повинен здійснюватися через правозастосовну практику.

Можливо, що до участі у роботі такої Панелі можуть залучатися і судді інших міжнародних судів, наприклад Європейського суду з прав людини чи Міжнародного Суду ООН.

Список використаних джерел

1. Плотніков О. В. Вплив міжнародних судових органів на фрагментацію міжнародного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / О. В. Плотніков; кер. роботи Н. А. Зелінська; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». – Одеса, 2013. – 16 с.
2. Короткий Т.Р. Международный характер современного пиратства / Т. Р. Короткий. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.morvesti.ru/tems/detail.php?ID=31129>
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1452601049933142

ЗЕЛІНСЬКА Н. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри міжнародного права та міжнародних відносин,
доктор юридичних наук, професор

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СФЕРІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Європейський Союз перебуває у стадії формування свого кримінального права. Терміном «кримінальне право ЄС» позначають систему правових норм, які регламентують співробітництво держав-членів ЄС у боротьбі зі злочинністю. Існують різні точки зору відносно його юридичної природи. Вчені, розглядаючи кримінальне право ЄС крізь призму національного права, звертають увагу на незрілість цієї кримінально-правової системи та її невідповідність уявленням і вимогам внутрішньодержавного права. Дійсно, якщо, ґрунтуючись на національно-правовому підході, пов'язувати поняття «кримінальне право ЄС» виключно з охоронними кримінально-правовими відносинами, використання цього терміну може викликати істотні заперечення. Кримінального права ЄС у традиційному розумінні (як системи юридичних норм, якими встановлюються засади кримінальної відповідальності, види злочинів та покарання за їх вчинення) на цей момент не існує. У цьому значенні використання поняття «кримінальне право ЄС» є умовним. Якщо ж розглядати його в широкій інтерпретації, то до *кримінального* права ЄС слід віднести всі норми, зосереджені навколо поняття «*сриміten*», а це великий масив норм, що регламентують взаємодію кримінально-правових систем у реагуванні на злочин і попередженні злочинності.

Значною мірою кримінальне право ЄС слід віднести до транснаціонального кримінального права, в якому держава залишається зосередженням кримінальної влади. Транснаціональне кримінальне право